

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ФТИЗІАТРІЇ І ПУЛЬМОНОЛОГІЇ
ІМ. Ф.Г. ЯНОВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»**

**ПОЛОЖЕННЯ
про дотримання академічної доброчесності у
ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім.
Ф.Г.Яновського НАМН України»**

Розглянуто та затверджено на засіданні
Вченої ради ДУ «Національний інститут
фтизіатрії і пульмонології
ім. Ф.Г. Яновського НАМН України»
протокол № 1 від 19.01.2021

Загальні положення

1. Положення про дотримання академічної доброчесності у ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» (далі - Положення) розроблене відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо (Лист МОН України 15.08.2018 № 1/11-8681), Рекомендацій для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджених рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29.10.2019 (протокол № 11), Статуту ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» та інших нормативних документів.

Це Положення визначає основні принципи дотримання академічної доброчесності, поняття дотримання та порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності, порядок притягнення до академічної відповідальності учасників освітнього і наукового процесу, а також регламентує створення нових механізмів побудови комунікацій у ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» та необхідних умов для недопущення порушень академічної доброчесності.

2. Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватись учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Для забезпечення академічної доброчесності необхідно дотримуватися таких принципів:

- 1) верховенства права;
- 2) законності;
- 3) демократизму;
- 4) пріоритетності прав і свобод людини та громадянина;
- 5) рівноправності;
- 6) гарантування прав і свобод;
- 7) науковості;

- 8) професіоналізму та компетентності;
- 9) партнерства і взаємодопомоги;
- 10) поваги та взаємної довіри;
- 11) відкритості і прозорості;
- 12) відповідальності за порушення академічної доброчесності.

3. Види відповідальності за порушення академічної доброчесності у ДУ «Національний інститут фізичної реабілітації і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» визначаються розділами 8, 9 цього Положення.

4. Дотримання академічної доброчесності

4.1. Дотримання академічної доброчесності науковими та науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших осіб;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності;

- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

4.2. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти та споживачами освітніх послуг передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших осіб;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

5. Порушення академічної доброчесності

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання.

Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, а саме:

- відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту; з
- відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;
- відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата;
- відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

Самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Фабрикація - вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є,

зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

Необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобуванні в освіті.

6. Загальні рекомендації щодо запобігання академічного плагіату (кваліфікаційні роботи, автореферати, доповіді, статті тощо)

6.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової (кваліфікаційної) роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними.

6.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової (кваліфікаційної) роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової (кваліфікаційної) роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

6.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової (кваліфікаційної) роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування ("цитуються за: ").

6.4. Будь-яка наведена в тексті наукової (кваліфікаційної) роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання у науковій (кваліфікацій) роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

7. Виявлення академічного плагіату в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, наукових доповідях, статтях тощо)

7.1. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 5 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в тексті іншого автора (інших авторів) наявний такий чи майже такий текстовий фрагмент обсягом більше одного речення, як в оцінюваній науковій роботі (за винятком стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноживаними);

- цей текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наявне таке саме речення чи група речень);

- автор оцінюваної наукової роботи не посилається на цей текст іншого автора (інших авторів), або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині своєї роботи) так, що незрозуміло, якого саме речення (якої саме групи речень) оцінюваної наукової роботи стосується посилання.

7.2. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 5 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

7.2.1. в оцінюваній науковій роботі міститься відтворення (повністю або частково) тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ:

- обсягом до абзацу без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту, або
- обсягом більше абзацу без бібліографічного та/або текстуального посилання на автора (авторів) відтвореного тексту щонайменше один раз у кожному абзаці (крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків);

7.2.2. відтворюваний текст іншого автора (інших авторів) було створено раніше, ніж оцінювану наукову роботу (або інший ідентичний за змістом текст автора оцінюваної наукової роботи).

7.3. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 5 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в оцінюваній науковій роботі наведено п'ять або більше цитат з третіх джерел саме чи майже в такому обсязі, як вони наведені в іншому джерелі, без вказування на це інше джерело як джерело, з якого запозичені відповідні цитати;

- це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора оцінюваної наукової роботи, де наведено такі самі цитати);

- автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, ідо з посилання незрозуміло, що саме з

цього джерела насправді взяті використані автором цитати з третіх джерел.

7.4. Для констатації різновиду академічного плагіату, визначеного у пункті 5 цього Положення, достатньо встановити одночасну наявність таких ознак:

- в іншому джерелі оприлюднена та сама науково-технічна інформація (крім загальновідомої), яка наведена в оцінюваній науковій роботі;

- це інше джерело було створено раніше, ніж оцінювана наукова робота (або інший текст автора роботи, де наявна та сама науково-технічна інформація);

- автор не посилається на це інше джерело, або посилається деінде (в списку літератури, в іншій частині свого тексту) так, що з посилання незрозуміло, яку саме науково-технічну інформацію, використану в роботі (крім загальновідомої), автор бере з цього джерела.

8. Виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

8.1. Не пізніше як за 10 днів до захисту здобувачем вищої освіти другого (магістерського) рівня здійснюється перевірка кваліфікаційної роботи на антиплагіат.

8.2. Процедура перевірки на антиплагіат здійснюється здобувачем самостійно або за технічною допомогою працівників наукової бібліотеки з використанням програмного забезпечення.

8.3. Унікальність основного змісту кваліфікаційної роботи має становити не менше 60%. Результат перевірки у паперовому варіанті та підписом працівника бібліотеки надаються керівнику кваліфікаційної роботи для аналізу та прийняття рішення щодо можливості допуску магістранта до захисту роботи.

8.4. Після проходження процедури оцінювання на унікальність кваліфікаційні роботи розміщуються в депозитарії ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України».

9. Порядок перевірки робіт на академічний плагіат на етапі їх подання до спеціалізованої вченої ради

9.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- рукописи дисертацій (та авторефератів) здобувачів наукових ступенів доктора філософії та доктора наук;

- рукописи навчальних посібників, підручників, довідників, словників та інших видів навчальної продукції; монографій, наукових статей, методичних рекомендацій, інформаційних листів та інших видів наукової продукції.

9.2. Перевірка на наявність ознак академічного плагіату у рукописах дисертацій (та авторефератів), що виконані аспірантами, докторантами, здобувачами наукових ступенів доктора філософії та доктора наук в ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України», здійснюється на етапі підготовки до апробації дисертації. У висновку (відгуку) керівника(ів) чи консультанта зазначається інформація про відсутність у роботі ознак академічного плагіату.

Експертизу на наявність ознак академічного плагіату здійснює експертна проблемна комісія ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» за відповідною науковою спеціальністю. На підставі аналізу даних: результату автоматизованої перевірки (електронного звіту) дисертації (та автореферату), наданого дисертантом; рукопису дисертації (та автореферату), основних наукових публікацій за темою дисертації, зазначених у авторефераті, - експертна проблемна комісія надає письмовий висновок про наявність чи відсутність ознак академічного плагіату.

У випадку виявлення академічного плагіату експертна проблемна комісія в своєму висновку надає детальне обґрунтування свого рішення, а робота не допускається до апробації та направляється на доопрацювання з повторною експертизою на наявність ознак академічного плагіату.

Особисту відповідальність за якість проведення експертизи та не виявлення порушень академічної доброчесності (академічного плагіату) в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, роботах на рівні попередньої експертизи несе голова експертної комісії Інституту.

Перевірка на наявність ознак академічного плагіату у рукописах дисертацій (та авторефератів), що виконані аспірантами, докторантами, здобувачами наукових ступенів доктора філософії та доктора наук, виконані в інших закладах (установах, організаціях), що подані у спеціалізовані вчені ради ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України», здійснюється на етапі подання роботи до спеціалізованої вченої ради перед прийняттям її до розгляду.

Експертизу на наявність ознак академічного плагіату здійснює комісія (не менше трьох осіб) з членів спеціалізованої вченої ради (фахівців за профілем дисертації), яким радою доручено провести попередню експертизу роботи. На підставі аналізу даних, наданого дисертантом; рукопису дисертації (та автореферату), основних наукових публікацій за темою дисертації, зазначених у авторефераті, комісія спеціалізованої вченої ради надає письмовий висновок про наявність чи відсутність ознак академічного плагіату.

У випадку виявлення академічного плагіату робота не приймається на розгляд спеціалізованою вченою радою.

Особисту відповідальність за якість проведення експертизи та невиявлення порушень академічної доброчесності (академічного плагіату) в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, роботах на рівні постійно діючої або разової спеціалізованої вченої ради несе голова постійно діючої або разової спеціалізованої вченої ради.

10. Заходи з попередження академічного плагіату

10.1. Навчальні та науково-методичні праці на етапі підготовки до друку ретельно перевіряються авторським колективом на наявність всіх видів плагіату. У витязі з протоколу експертної комісії щодо рекомендацій до видання навчальних та науково-методичних праць зазначається інформація про відсутність у роботі академічного плагіату. У разі виявлення плагіату, роботи відправляються на доопрацювання. Наявність текстових запозичень перевіряється з використанням відповідних технологій та комп'ютерних програм, які знаходяться у відкритому доступі у мережі Інтернет.

10.2. До заходів з попередження академічного плагіату у ДУ «Національний інститут фізіотерії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» також належать:

- 1) використання комп'ютерних програм для внутрішньої перевірки текстів на наявність академічного плагіату;
- 2) проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед наукових та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів наукових ступенів;
- 3) ознайомлення наукових та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів наукових ступенів, споживачів освітніх послуг з цим Положенням.

11. Відповідальність наукових, науково-педагогічних працівників за порушення академічної доброчесності

11.1. За порушення академічної доброчесності наукові, науково-педагогічні працівники можуть бути притягнуті до такої академічної відповідальності:

- 1) відмова у присвоєнні вченого звання;
- 2) відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєної кваліфікаційної

категорії;

3) позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

11.2. За дії (бездіяльність), які Законом України «Про освіту» визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законодавством.

11.3. При визначенні конкретного виду відповідальності має братися до уваги суб'єкт, ступінь та системність порушення. Враховуються виявлені порушення, вчинені як в рамках однієї наукової роботи, так і в різних роботах одного автора.

12. Відповідальність здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- 1) повторне проходження оцінювання;
- 2) повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- 3) відрахування з ДУ «Національний інститут фізичної реабілітації і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України»;
- 4) позбавлення академічної стипендії;
- 5) позбавлення пільг з оплати навчання;
- 6) відмова у присудженні відповідного ступеня освіти.

13. Тимчасова комісія з питань академічної доброчесності

13.1. Тимчасова комісія з питань академічної доброчесності (далі - Комісія) створюється для розгляду заяв учасників освітнього процесу, які надійшли на ім'я директора Інституту, щодо порушення академічної доброчесності та для підготовки відповідних висновків. Комісія створюється наказом директора. Одночасно наказом директора створюється Апеляційна комісія з питань академічної доброчесності та затверджується її персональний склад.

13.2. Повноваження Комісії:

- 1) розглядати заяви щодо порушення академічної доброчесності та готувати відповідні висновки;
- 2) залучати до своєї роботи експертів з тієї чи іншої галузі, а також використовувати технічні і програмні засоби для достовірного встановлення фактів

порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;

13.3. готувати пропозиції щодо підвищення ефективності впровадження принципів академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України»

13.4. Персональний склад Комісії затверджується наказом директора Інституту.

13.5. Організаційною формою роботи Комісії є засідання. Засідання скликаються особою з числа керівного складу комісії або на вимогу директора ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України»

13.6 Рішення приймаються відкритим голосуванням. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини членів Комісії.

13.7. Засідання Комісії оформлюється протоколом, який підписують голова та секретар Комісії.

13.8. На засідання Комісії запрошується особа, стосовно якої розглядається питання щодо порушення нею академічної доброчесності.

13.9 Анонімні скарги чи скарги, викладені в усній чи некоректній формі, Комісією не розглядаються. Звернення з твердженнями про порушення академічної доброчесності, які ґрунтуються на припущеннях, визнаються Комісією безпідставними та не підлягають розгляду.

13.10. За результатами проведених засідань Комісія готує вмотивовані рішення у вигляді висновків щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності та виду академічної відповідальності, до якої має бути притягнуто порушника. Зазначені висновки носять рекомендаційний характер. Висновки подаються директору ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» для прийняття рішення щодо притягнення до відповідальності осіб, стосовно яких Комісією встановлено факт порушення ними академічної доброчесності.

Висновки Комісії, якими встановлено факт порушення академічної доброчесності, подаються директору ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» через десять робочих днів з моменту їх прийняття.

Висновки Комісії, якими не встановлено факт порушення академічної доброчесності, подаються директору ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» у день їх прийняття.

13.11.У висновку Комісії має бути викладений порядок та строки оскарження цього висновку та вказано дані голови Апеляційної комісії з питань академічної доброчесності відповідно до наказу директора.

13.12. Копія висновку Комісії надається особі, щодо якої розглядається питання про порушення нею академічної доброчесності.

14. Оскарження рішень про притягнення до академічної відповідальності

1. Особа, стосовно якої Комісією з питань академічної доброчесності рекомендовано притягнення її до академічної відповідальності (далі - Скаржник), має право звернутись до Апеляційної комісії з питань академічної доброчесності (далі - Апеляційна комісія) з метою оскарження висновку Комісії.

2. Апеляційна комісія створюється наказом директора ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» одночасно зі створенням Тимчасової комісії з питань академічної доброчесності. Персональний склад Апеляційної комісії затверджується наказом директора ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України».

3. Скаржник може звернутися з апеляційною скаргою до Апеляційної комісії протягом трьох робочих днів з моменту винесення рішення Комісією. До апеляційної скарги додається копія висновку Комісії.

4. Апеляційна комісія приймає до розгляду лише такі скарги, в яких наведені обґрунтовані твердження про порушення Комісією норм цього Положення.

5. Рішення Апеляційної комісії має містити мотивований висновок щодо скасування або залишення висновку Комісії без змін.

6. Апеляційна комісія приймає рішення у формі висновку протягом семи робочих днів з моменту отримання апеляційної скарги та невідкладно подає такий висновок директору ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України» для прийняття рішення щодо притягнення до відповідальності осіб, стосовно яких Комісією встановлено факт порушення ними академічної доброчесності.

15. Права особи, стосовно якої розглядається питання про порушення нею академічної доброчесності

1. Особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності має такі права:

1) ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту

порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

2) особисто або через уповноваженого представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

3) знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

4) оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

16. Заключні положення

1. Це Положення затверджується вченою радою ДУ «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г.Яновського НАМН України».

2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться шляхом затвердження Положення в новій редакції. Після затвердження Положення в новій редакції попереднє Положення втрачає юридичну силу